

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาหลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวคำกาดำ

ผู้วิจัย : พระครูอุดมรัตน์รังษี (บรรจบ วรปญโญ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระราชนทร์ วิสารโท, ผศ. ดร., บธ.บ. (บริหารจัดการทั่วไป), ศน.ม.
(พุทธศาสนศึกษา), Ph.D. (Pali & Buddhist Studies)

: ดร. บุญส่ง สิ้นธนูอก, ป.ธ.๕, ค.บ. (สังคมศึกษา), ศน.บ. (ปรัชญา), อ.ม.
(ศาสนาเปรียบเทียบ), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวคำกาดำ (๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมและคติธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวคำกาดำ (๓) เพื่อศึกษาอิทธิพลของหลักธรรมและคติธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวคำกาดำ ที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวอีสาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า ชาวอีสานมีวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดมานานโดยเฉพาะวัฒนธรรมเรื่องการสอนหรือการถ่ายทอดวัฒนธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและคำสอนอื่นๆ แก่ผู้คนในสังคม นิทานพื้นบ้านหรือวรรณกรรมท้องถิ่นถือว่าเป็นอีกสื่อการสอนหนึ่งของชาวอีสานที่จะนำมาเป็นช่องทางในการถ่ายทอดวัฒนธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแก่สังคมผ่านกระบวนการการเล่านิทานผ่านการเทศน์ หรือผ่านศิลปะบันเทิงต่างๆ เป็นต้น

วรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวคำกาดำถือว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจและถูกนำมาใช้เป็นสื่อในการสอนธรรมของชาวพุทธในภาคอีสาน ท้าวคำกาดำเป็นนิทานชาดกพื้นบ้านเป็นนิทานที่เกิดมาจากการนำเอาเรื่องเล่าของชาวบ้านมาปรับให้เป็นชาดกหรือเรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีต สำหรับสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น คำสอนเรื่องกรรม เรื่องไตรลักษณ์ เรื่องการรักษาศีลและการทำบุญ เป็นต้น นอกจากนั้นยังแทรกคติธรรมคำสอนของปราชญ์ชาวบ้านเข้าไปด้วยซึ่งเป็นคำสอนที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวอีสานในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านประเพณี ความเชื่อและจารีตการปฏิบัติในเรื่องอื่นๆ ด้วย

Thesis title : A Study of the Principle of Dhamma as Appeared in E-San
the Literature in the Title of Tao Kamkadam

Researcher : PhraKhru Udomratanarangsri (Banchob Varapañño)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phra Rachane Visārado, Asst. Prof. Dr., B.A. (General
Administration), M.A. (Buddhist Studies), Ph.D. (Pali &
Buddhist Studies)

: Dr. Boonsong Sinthunok, Pali V, B.A. (Social Studies), B.A.
(Philosophy), M.A. (Comparative Religion),
Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : March, 21, 2017

Abstract

The purposes of this thesis were; (1) to study the concepts of E-san literature of Tao Kamkadam (2) to study Dhamma and the moral concepts as appeared in Tao Kamkadam literature and (3) to study the influence of Dhamma and the moral concepts in Tao Kamkadam literature towards E-san people's lives. The research was the qualitative research by studying the documents.

The results of the research were found that E-san people's culture has been inherited for along time, especially the culture of the Buddhist teaching and the other teaching for people in the society. The folktales or the local literatures are regarded as the teaching instruments of the E-san people who will make them as the methods to instruct the culture of the Buddhist teaching to the society through the process of narrating the folktales and through the sermon or various melodious styles of arts etc.

The E-san literature titled Tao Kamkadam has been regarded as the interesting story and applied for preaching Dhamma of E-san people. The story of Tao Kamkadam is the Jātaka fable and the folktale originated from bringing the retold story by improving to be Jātaka or the story of the Buddha in previous time. For instruction of the Buddhist teaching such as the doctrine of Kamma, the doctrine of Three Characteristic of Existence, the doctriner of observance of precepts and making merit etc. In addition, the local scholars' teachings have been still inserted in the Buddhist doctrine that influences on E-san people in various aspects such as traditions, belief and conventions in practicing in various issues also.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง หลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่อง ท้าวกำกาดำฉบับนี้ จะสำเร็จได้ก็เพราะอุปการคุณของพระราชาชนชั้นสูง, ดร. ร่องอริการบตี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย และเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวง) ที่ได้เมตตาให้คำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการทำวิจัยเรื่องนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ พระราชนทร์ วิสารโท, ผศ.ดร. ประธานที่ปรึกษา และขออนุโมทนาขอบคุณอาจารย์ ดร.บุญส่ง สิ้นธุ์นอก ที่ปรึกษา และยังช่วยตรวจแก้ข้อบกพร่องภาษาอังกฤษ ตลอดทั้งให้คำแนะนำ ปรึกษา รวมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนกระทั่งสำเร็จได้ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณและอนุโมทนา คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ บัณฑิตวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ที่ให้คำปรึกษา และคำแนะนำจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้เสียสละแรงกายแรงใจ และช่วยสนับสนุนในการทำวิจัยเล่มนี้ด้วยดีตลอดมา ขอจงมีความสุขความเจริญ ได้รับแต่คุณงามความดีแห่งการวิจัยนี้โดยทั่วกัน

ประโยชน์และคุณงามความดีแห่งการวิจัยนี้ ขอนอบน้อมไว้เพื่อเป็นเครื่องสักการบูชาคุณของพระรัตนตรัย ซึ่งมีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และบิดามารดา ครู อุปัชฌาย์อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทสรรพวิชาการความรู้ทั้งหมด

พระครูอุดมรัตนรังษี (บรรจบ วรปญโญ)

๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐